

فلسفه کلام

با تأکید بر اندیشه‌های

آیت الله جعفر سبحانی دام ظلّه العالی

به کوشش

محمدصفر جبرئیلی

مؤسسه امام صادق علیه السلام

پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

جبرئیلی، محمد صفر، ۱۳۴۶ -
فلسفه کلام: با تأکید بر اندیشه‌های آیت‌الله جعفر سبحانی (دام ظلّه العالی) / به کوشش
محمد صفر جبرئیلی. - قم: توحید قم، ۱۳۹۹.
ص ۶۶۳

ISBN:978-622-6886-22-2

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیفا.
کتابنامه.

۱. سبحانی تبریزی، جعفر، ۱۳۰۸ - - نقد و تفسیر ۲. کلام امامیه - - قرن ۱۴ - - نقد و تفسیر.
۳. مقاله‌ها و خطابه‌ها - - نقد و تفسیر الف. سبحانی تبریزی، جعفر، ۱۳۰۸ - مؤسسه امام صادق علیه السلام
- ب. پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی. ج. عنوان.

۷ ف ۲ ج ۲۱۱/۵ BP

۲۹۷/۴۱۷۲

۱۳۹۹

اسم کتاب: فلسفه کلام با تأکید بر اندیشه‌های آیت‌الله جعفر سبحانی (دام‌ظله)
به کوشش: محمد صفر جبرئیلی
ناشر: توحید قم
تاریخ: ۱۳۹۹
چاپ: اول
تعداد: ۳۰۰
لیتوگرافی و چاپ: مؤسسه امام صادق علیه السلام

مسلسل چاپ اول: ۷۲

مسلسل چاپ: ۵۱

مرکز پخش

قم - میدان شهدا، انتشارات توحید

۰۹۱۲۱۵۱۹۲۷۱ - ۰۲۵۳۷۷۴۵۴۵۷

[http:// www.imamsadiq.org](http://www.imamsadiq.org)

<http:// www.shia.ir>

<http:// www.tohidpub.ir>

۲ - ۱/۳

فهرست مطالب

۱۹	مقدمه موسسه
۲۱	پیش‌گفتار پژوهشگاه
۲۵	مقدمه
۲۵	۱. فلسفه علم کلام
۳۶	۲. حیات علمی استاد
۴۵	۳. درباره همایش

فصل اول درباره فلسفه کلام

۵۱	گفتار اول: فلسفه علم کلام (علی ربانی علیزادگان)
۵۱	چکیده
۵۲	مقدمه
۵۲	الف) فلسفه مضاف
۵۶	ب) فلسفه علم
۶۰	ج) فلسفه علم کلام
۶۱	د) متکلمان اسلامی و فلسفه علم کلام
۶۴	۱. محقق لاهیجی و فلسفه علم کلام
۶۴	۱. تعریف علم کلام
۶۴	۲. موضوع علم کلام
۶۵	۳. فواید علم کلام
۶۵	۴. منزلت و جایگاه علم کلام
۶۶	۵. تاریخ و علل پیدایش علم کلام و فرقه‌های کلامی
۶۶	۶. مقایسه علم کلام با فلسفه
۶۸	۷. مقایسه کلام امامیه با کلام معتزله و اشاعره
۶۸	۲. شهید مطهری و فلسفه علم کلام
۷۲	۳. آیت الله سبحانی و فلسفه علم کلام
۷۷	۴. فلسفه علم کلام در دو اثر از صاحب این قلم
۸۱	۵. فلسفه علم کلام در فلسفه‌های مضاف
۸۱	جمع بندی
۸۳	منابع
۸۴	گفتار دوم: نسبت و مناسبات «فلسفه علم کلام» با دیگر فلسفه‌های مضاف به معارف دینی (رمضان علی تبر)
۸۴	چکیده
۸۵	درآمد
۸۶	الف) ماهیت و ساختار فلسفه علم کلام

۱۶	۱) ماهیت و چیستی کلام و فلسفه کلام
۸۷	۲) ساختار و هندسه معرفتی فلسفه علم کلام (با تأکید بر دو نگاه پسینی و پیشینی)
۸۸	ب) نسبت و مناسبات فلسفه علم کلام با دیگر فلسفه‌های مضاف
۹۰	۱) فلسفه کلام و فلسفه دین
۹۳	۲) فلسفه عقاید دینی
۹۴	۳) فلسفه اخلاق دینی
۹۶	۴) فلسفه علم دینی
۹۸	۵) فلسفه احکام دینی (فلسفه فقه)
۱۰۰	جمع‌بندی
۱۰۱	منابع
۱۰۲	گفتار سوم: نگاهی به پیشینه فلسفه علم کلام (علی‌قردان قراملی)
۱۰۲	چکیده
۱۰۳	طرح مسأله
۱۰۳	۱) امامیه
۱۰۳	قرن هفتم
۱۰۴	قرن هشتم
۱۰۴	قرن نهم
۱۰۵	قرن دهم
۱۰۵	قرن یازدهم
۱۰۶	قرن سیزدهم
۱۰۶	قرن حاضر
۱۰۶	کتاب‌ها
۱۰۷	مقالات
۱۰۸	۲) اهل تسنن
۱۰۸	۲.۱. قرن سوم
۱۰۹	۲.۲. قرن ششم
۱۰۹	۲.۳. قرن هفتم
۱۱۰	۲.۴. قرن هشتم
۱۱۱	۲.۵. قرن نهم
۱۱۲	۲.۶. قرن دهم
۱۱۲	جمع‌بندی
۱۱۳	منابع

فصل دوم

مباحث فلسفه کلام

۱۱۷	گفتار اول: جایگاه علم کلام (علی ربانی گلپایگانی)
۱۱۷	چکیده
۱۱۸	مقدمه
۱۱۸	۱. تأثیر کلام در علوم دینی
۱۱۹	۲. نقش دفاعی از دین و آموزه‌های دینی
۱۲۲	۳. وضعیت دانش کلام در دوران معاصر
۱۲۳	۳-۱. وضعیت موجود
۱۲۴	۳-۲. وضعیت مطلوب
۱۲۵	جمع‌بندی
۱۲۶	منابع

مقدمه مؤسسه

بسم الله الرحمن الرحيم

تکریم عالمان و احیاء آثار بزرگان علم و اندیشه یکی از ویژگی های جامعه علمی و متمدن است که موجب بالندگی و پویایی آن جامعه خواهد بود، شخصیتی هایی که آسایش و لذات دنیا را نادیده گرفته و سالیان متمادی مشغول تحصیل و تدریس بوده و صاحب فکر و قلم و اندیشه شده اند.

یکی از اقدامات ارزشمند و در خور تحسین که در سالهای اخیر با آن مواجه بوده ایم، احیاء آثار بزرگانی همچون شیخ مفید، شیخ انصاری و سید مرتضی و دیگران است.

بررسی آراء و افکار شخصیت ها گاهی بصورت مطابقت و گاهی به جهت گستره موضوعات بصورت خاص پرداخته میشود؛ نمونه بارز آن برگزاری اندیشه های مرحوم علامه طباطبائی که در جلسات سالیانه برگزار میشد و برخی مقالات آن نیز چاپ شده است.

حضرت آیت الله العظمی جعفر سبحانی که بیش از ۷۵ سال در حوزه علمیه قم مشغول تدریس بوده و از همان ایام جوانی تا کنون قلم را بر زمین نگذاشته و تالیفات فراوانی داشته اند. استاد ایشان حضرت امام در تقریظ تهذیب الاصول وی را «صاحب فکر الثاقب» میدانند و مرحوم علامه طباطبائی تفسیر موضوعی ایشان، «منشور جاوید» را کتابی مفید و سودمند معرفی می کنند.

اخیراً به همت «پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی» به اندیشه ها و میانی فلسفی و کلامی ایشان پرداخته شد و مقالات خوبی هم در این زمینه از برخی فضلاء حوزه و دانشگاه جمع آوری شد که جای تقدیر و تشکر دارد، این مجموعه نتیجه زحمات مسئولان

محترم پژوهشگاه و همچنین تلاشهای فاضل ارجمند حجة الاسلام و المسلمین جبرئیلی،
با توافق صورت گرفته در یک کار مشترک با مؤسسه امام صادق علیه السلام تحت عنوان «فلسفه
کلام، با تأکید بر اندیشه های آیت الله العظمی سبحانی» منتشر می گردد.

علیرضا سبحانی

مدیر مؤسسه تعلیماتی و تحقیقاتی امام صادق علیه السلام

۱۳۹۹/۱۲/۲۹ ش

www.ketab.ir